

BIBLIOTHECA LATINA · TEXTUS LATINUS

Mostellaria

Titus Maccius Plautus

Texto latino: *Plauti Comoediae, vol. 2*, ed. Friedrich Leo (Berlim: Weidmann, 1896)

<https://oaleffemanuel.github.io/bibliotheca-latina/leituras/plautus-mostellaria.html>

Fonte e licença

Texto latino: Plauti Comoediae, vol. 2, ed. Friedrich Leo (Berlim: Weidmann, 1896).
Transcrição digital: Perseus Digital Library, Tufts University (PerseusDL/canonical-latinLit), CC BY-SA 4.0. Adaptação de formato (texto, PDF, EPUB) pela Bibliotheca Latina, distribuída sob a mesma licença CC BY-SA 4.0.

Licença: **CC BY-SA 4.0** (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pt-br>). Você pode copiar, redistribuir e adaptar este arquivo, dando o crédito acima e mantendo a mesma licença.

Transcrição: <https://github.com/PerseusDL/canonical-latinLit/blob/128a05a-fa9cc7179ab18f8d05f78a9f1dd50e415/data/phi0119/phi013/phi0119.phi013.perseus-lat2.xml>

Alterações em relação à fonte

- Notas do editor e variantes do aparato crítico omitidas (material editorial, não texto latino).
- Acréscimos do editor entre < >, supressões propostas pelo editor entre [], lacunas como * * *, como na edição impressa.
- Correções de digitalização marcadas pela Perseus (<choice>/<corr>) aplicadas; abreviaturas mantidas como impressas.
- Grafia, maiúsculas, u/v, pontuação e ordem do texto mantidas como na edição; nenhuma modernização.
- Espaços e quebras de linha do arquivo XML normalizados; numeração de livros, capítulos, seções e versos preservada.

Omitido: notas e aparato crítico do editor; introduções, comentários e traduções da edição impressa.

Gerado em 2026-10-18 pela Bibliotheca Latina. O texto latino não foi modernizado nem resumido.

Actus I

Scaena 1

GRVMIO

¹ Exi e culina sis foras, mastigia,
qui mi inter patinas exhibes argutias.
egredere, erilis permities, ex aedibus.
ego pol te ruri, si vivam, ulciscar probe.
⁵ exi, inquam, nidor, e culina. quid lates?

TRANIO

quid tibi, malum, hic ante aedis clamitatio?
an ruri censes te esse? abscede ab aedibus.
abi rús, abi dírecte, abscede ab ianua.
em, hocíne volebas?

GRVMIO

Perii. cur me verberas?

TRANIO

Quia vivis.

GRVMIO

Patiar. sine modo adveniat senex.
sine modo venire salvom, quem absentem comes.

TRANIO

Nec veri simile loquere nec verum, frutex,
comesse quemquam ut quisquam absentem possiet.

GRVMIO

- ¹⁵ Tu urbanus vero scurra, deliciae popli,
rus mihi tu obiectas? sane hoc, credo, Tranio,
quod te in pistrinum scis actutum tradier.
cis hercle paucas tempestates, Tranio,
augebis ruri numerum, genus ferratile.
- ²⁰ nunc, dum tibi lúbet licetque, pota, perde rem,
corrumpe erilem ádulescentem óptimum;
dies noctesque bibite, pergraecamini,
amicas emite liberate, pascite
parasitos, obsonate pollucibiliter.
- ²⁵ haecine mandavit tibi, quom peregre hinc it, senex?
hocine modo hic rem curatam offendet suam?
hocine boni esse officium servi existumas,
ut eri sui corrumpat et rem et filium?
nam ego illúm corruptum duco, quom his factis studet;
- ³⁰ quo nemo adaeque iuventute ex omni Attica
antehac est habitus parcus nec magis continens,
is nunc in aliam partem palmam possidet.
virtute id factum tua et magisterio tuo.

TRANIO

- Quid tibi, malum, me aut quid ego agam curatiost?
- ³⁵ an ruri quaeso non sunt, quos cures, bovis?
lubet potare, amare, scorta ducere.
mei tergi facio haec, non tui fiducia.

GRVMIO

Quam confidenter loquitur.

TRANIO

At te Iuppiter

dique omnes perdant, fu, oboluisti alium.

⁴⁰ germana inluvies, rusticus, hircus, hara suis,
caeno κοπρὼν commixte.

GRVMIO

Quid vis fieri?

non omnes possunt olere unguenta exotica,
si tú oles, neque superiores accumbere
neque tam facetis quam tu vivis victibus.
tu tibi istos habeas turtures piscis avis,
sine me aliato fungi fortunas meas.
tu fortunatu's, ego miser: patiunda sunt.
meum bonum me, te tuom maneat malum.

TRANIO

Quasi invidere mi hoc videre, Grumio,
quia mihi bene est et tibi male est; dignissimumst:
decet me amare et te bubulcitarier,
me victitare pulchre, te miseris modis.

GRVMIO

⁵⁵ O carnuficium cribrum, quod credo fore,
ita te forabunt patibulatum per vias
stimulis <carnufices>, si huc reveniat senex.

TRANIO

Qui scis, an tibi istuc evenat prius quam mihi?

GRVMIO

Quia numquam merui, tu meruisti et nunc meres.

TRANIO

⁶⁰ Orationis operam compendi face,
nisi te mala re magna mactari cupis.

GRVMIO

Ervom daturin estis, bubus quod feram?
date, si non estis. agite, porro pergite
quoniam occepistis: bibite, pergraecamini,
⁶⁵ este, ecfercite vos, saginam caedite.

TRANIO

Tace atque abi rús. ego ire in Piraeum volo,
in vesperum parare piscatum mihi.
ervom tibi aliquis cras faxo ad villam adferat.
quid est? quíd tu me nunc optuere, furcifer?

GRVMIO

⁷⁰ Pol tibi istuc credo nomen actutum fore.

TRANIO

Dum interea sic sit, istuc actutum sino.

GRVMIO

Ita est. sed unum hoc scito: nimio celerius
veniet quod noles quam illud, quod cupide petas.

TRANIO

Molestus ne sis nunciam, i rus, te amove.
⁷⁵ ne tu [erres] hercle praeterhac mihi non facies moram.—

GRVMIO

Satin abiit neque quod dixi flocci existumat?

pro di immortales, obsecro vostram fidem,
facite, huc ut redeat noster quam primum senex,
triennium qui iam hinc abest, prius quam omnia
⁸⁰ periere, et aedis et ager; qui nisi huc redit,
paucorum mensum sunt relictæ reliquiae.
nunc rus abibo. nam eccum erilem filium
video, corruptum ex adolescente optumo.—

Scaena 2

PHILOLACHES

⁸⁴ Recórdatus múltum et diú cogitávi
⁸⁵ argúmentaque ín pectus ínstitui multa
ego, átque in meó corde, si ést quod mihí cor,
eám rem volútavi et diú disputávi,
hominém cuius réi, quandó natus esset,
similem ésse arbitrárer simulácrumque habére:
⁹⁰ id répperi iam exémplum.
novárum aedium ésse arbitrór similem ego hóminem,
quandó natus ést. ei rei argúmenta dícam.
[atque hóc haud vidétur verí simile vóbis,]
[at ego id faciam esse ita ut credatis.]
⁹⁵ [profécto ita esse út praedicó vera víncam.]
atque hóc vosmet ípsi, sció, proinde utí nunc
ego ésse autumó, quando dícta audiétis
mea, haud áliter id dicétis.
auscúltate, argúmenta dúm dico ad hánc rem:
¹⁰⁰ simúl gnarurís vos volo ésse hanc rem mécum.
aedés quom extempló sunt parátae, expolítae,
factaé probe examússim,

laudánt fabrum atque aedés probant, sibi quísque inde
 exemplum éxpetunt,
 sibi quísque similis vólt suas, sumptum óperam <non> parcúnt
 suam.

¹⁰⁵ átque ubi illo ímmigrat néquam homo, indíligens
 cúm pigra fámilia, immúndus, instrénuos,
 hic iam aédibus vitium ádditur, bonaé cum curantúr male;
 átque illud saépe fit: témpestas venit,
 cónfringit tégulas ímbricesque: ibi

¹¹⁰ dóminus indíligens réddere aliás nevolt;
 vénit imber, pérlavít párietes, pérpluont,
 tígna putéfacit, pérdit operám fabri:
 néquior fáctus iam est úsus aedium.
 átque <ea> haud ést fabri cúlpa, sed mágna pars

¹¹⁵ mórem hunc induxérunt: si quid númmo sarcirí potest,
 úsque mantánt neque id fáciunt, donicum
 párietes ruont: aédificantur aédes totae dénuo.
 haec árgumenta ego aédificiis díxi; nunc etiám volo
 dicére, ut homines aedium esse símilis arbitrémini.

¹²⁰ primúmdum paréntes fabrí liberúm sunt:
 ei fúndamentúm substruont liberórum;
 extóllunt, paránt sedulo ín firmitátem
 et ut in usum boni et in speciem†
 popló sint sibíque, haud matériae repárcunt

¹²⁵ nec sumpтус ibí sumptuí esse dúcunt;
 expóliunt: docént litterás, iura léges,
 sumptú suo et labore
 nitúntur, ut alíi sibi esse illórum similis éxpetant.
 ád legionem cum íta <paratos míttunt>, adminiclum eís danunt

¹³⁰ tum iam, áliquem cognatúm suom.
 eátenus. abeunt á fabris. únum ubi emeritum est stipendium,

igitúr tum specimen cernitur, quo evéniat aedificatio.
nám ego ad illúd frugi usque ét probus fui,
ín fabrorúm potestáte dum fui.

- ¹³⁵ póstea quom ímmigravi íngenium in meum,
pérdidi operám fabrorum ílico oppido.
vénit ignávia, ea míhi tempestás fuit,
mi ádventu suo grándinem [imbremque] attulit;
haéc verecúndiam mi ét virtutís modum
- ¹⁴⁰ déturbavít detexítque a me ilico;
póstilla optígere me néglegens fui.
contínuo pro imbre amór advenit [in cor meum],
is úsque in pectus pérmanavit, pérmadefecit cór meum.
núnc simul rés, fides, fáma, virtús, decus
- ¹⁴⁵ désuerunt: égo sum in usu fáctus nimio néquior.
atque édepol ita haec tigna úmide <iam> pútent: non videór mihi
sarcíre posse aedés meas, quin tótæ perpetuaé ruant,
cum fúndamento pérrierint nec quisquam esse auxilió queat.
cór dolet, cum scio ut núnc sum atque ut fui,
- ¹⁵⁰ quó neque indústrior dé iuventúte erat
<quisquam nec clárior> árte gymnástica:
díscó, hastís, pila, cúrsu, armís, equo
víctitabám volup,
pársimonia ét duritia díscipulinae aliís eram,
- ¹⁵⁵ óptumi quique éxpetebant á me doctrinám sibi.
núnc, postquam nihilí sum, id vero meópte ingenio répperi.

Scaena 3

PHILEMATIVM

- ¹⁵⁷ Iam prídem ecastor frígida non lávi magis lubénter
nec quom me melius, mea Scapha, rear esse defícatam.

SCAPHA

Eventus rebus omnibus, velut harno messis magna
¹⁶⁰ fuit.

PHILEMATIVM

Quíd ea messis attinet ad meam lavationem?

SCAPHA

Nihilo plus quam lavatio tua ad messim.

PHILOLACHES

O Venus venusta,
haec illa est tempestas mea, mihi quae modestiam omnem
detexit, tectus qua fui; tum mihi Amor et Cupido
in pectus perpluit meum, neque iam umquam optigere possum:
¹⁶⁵ madent iam in corde parietes, periire haec oppido aedis.

PHILEMATIVM

Contempla, amabo, mea Scapha, satin haec me vestis deceat.
volo mé placere Philolachi, meo ocello, meo patrono.

SCAPHA

Quin tu te exornas moribus lepidis, quom lepidam tute es?
non vestem amatores amant [mulieris], sed vestis fartim.

PHILOLACHES

¹⁷⁰ Ita me di ament, lepidast Scapha, sapit scelestam multum.
ut lepide omnes mores tenet sententiasque amantum.

PHILEMATIVM

Quid nunc?

SCAPHA

Quid est?

PHILEMATIVM

Quin me aspice et contempla, ut haec me deceat.

SCAPHA

Virtute formae id evenit, te ut deceat quidquid habeas.

PHILOLACHES

Ergo ob istuc verbum te, Scapha, donabo ego hodie aliqui,
¹⁷⁵ neque patiar te istanc gratiis laudasse, quae placet mi.

PHILEMATIVM

Nolo ego te adsentari mihi.

SCAPHA

Nimis tú quidem stulta es mulier.
eho, mavis vituperarier falso quam vero extolli?
equidem pol vel falso tamen laudari multo malo,
quam vero culpari aut meam speciem alios inridere.

PHILEMATIVM

Ego verum amo, verum volo dici mihi: mendacem odi.

SCAPHA

Ita tu me ames, ita Philolaches tuos té amet, ut venusta es.

PHILOLACHES

Quid ais, scelestas? quo modo adiurasti? ita ego istam amarem?
quid istaec me, id cur non additum est? infecta dona facio.
¹⁸⁵ periisti: quod promiseram tibi donum, perdidisti.

SCAPHA

Equidem pol miror tam catam, tam docilem te et bene doctam
nunc stultam stulte facere.

PHILEMATIVM

Quin mone quaéso, si quid erro.

SCAPHA

Tu ecastor erras, quae quidem illum expectes unum atque illi
morem praecipue sic geras atque alios asperneris.

¹⁹⁰ matronae, non meretricium est unum inservire amantem.

PHILOLACHES

Pro Iuppiter, nam quod malum versatur meae domi illud?
di deaeque me omnes pessumis exemplis interficiant,
nisi ego illam anum interfecero siti fameque atque algu.

PHILEMATIVM

Nolo ego mihi male te, Scapha, praecipere.

SCAPHA

Stulta es plane,

¹⁹⁵ quae illum tibi aeternum putes fore amicum et benevolentem.
moneo ego te: te ille deseret aetate et satietate.

PHILEMATIVM

Non spero.

SCAPHA

Insuperata accidunt magis saépe quam quae speres.
postremo, si dictis nequis perduci, ut vera haec credas
mea dicta, ex factis nosce rem. vides quae sim; et quae fui ante.

²⁰⁰ nihilo ego quam nunc tu * * * amata sum; átque uni modo gessi
morem:
qui pol me, ubi aetate hoc caput colorem commutavit,
reliquit deseruitque me. tibi idem futurum credo.

PHILOLACHES

Vix comprimor, quin involem illi in oculos stimulatrici.

PHILEMATIVM

Solam ille me soli sibi suo <sumptu> liberavit:
²⁰⁵ illi me soli censeo esse oportere opsequentem.

PHILOLACHES

Pro di immortales, mulierem lepidam et pudico ingenio.
bene hercle factum et gaudeo mihi nihil esse huius causa.

SCAPHA

Inscita ecastor tu quidem es.

PHILEMATIVM

Quapropter?

SCAPHA

Quae istuc <cures>,
ut te ille amet.

PHILEMATIVM

Cur obsecro non curem?

SCAPHA

Libera es iam.
²¹⁰ tu iam quod quaerebas habes: ille té nisi amabit ultro,
id pro tuo capite quod dedit perdiderit tantum argenti.

PHIOLACHES

Perii hercle, ni ego illam pessumis exemplis enicasso.
illa hanc corrumpit mulierem malesuada † vitilena.

PHILEMATIVM

Numquam ego illi possum gratiam referre ut meritust de me.
²¹⁵ Scapha, id tu mihi ne suadeas, ut illúm minoris pendam.

SCAPHA

At hoc únum facito cogites: si illum inservibis solum
dum tibi nunc haec aetatulast, in sénecta male querere.

PHIOLACHES

In anginam ego nunc me velim verti, ut veneficae illi
fauces prehendam atque enicem scelestam stimulatricem.

PHILEMATIVM

²²⁰ Eundem ánimum oportet nunc mihi esse gratum, ut impetravi,
atque olim, prius quam id extudi, quom illi subblandiebar.

PHIOLACHES

Divi me faciant quod volunt, ni ob istam orationem
te liberasso denuo et ni Scapham enicasso.

SCAPHA

Si tibi sat acceptum est fore tibi victum sempiternum
²²⁵ atque illum amatorem tibi proprium futurum in vita,
soli gerundum censeo morem et capiundas crines.

PHILEMATIVM

Vt fama est homini, exin solet pecuniam invenire.
ego si bonam famam mihi servasso, sat ero dives.

PHILOLACHES

Siquidem hércle vendundust pater, venibit multo potius,
²³⁰ quam te me vivo umquam sinam egere aut mendicare.

SCAPHA

Quid illís futurum est ceteris qui té amant?

PHILEMATIVM

Magis amabunt,
quom <me> videbunt gratiam referre <bene mere>nti.

PHILOLACHES

Vtinam nunc meus emortuos pater ad me nuntietur,
ut ego exheredem meis bonis me faciam atque haec sit heres.

SCAPHA

²³⁵ Iam ista quidem absumpta res erit: dies nóctesque estur bibitur,
neque quisquam parsimoniam adhibet: sagina plane est.

PHILOLACHES

In te hercle certumst principe ut sim parcus experiri,
nam neque edes quicquam neque bibes apud me his decem
diebus.

PHILEMATIVM

Si quid tu in illum bene voles loqui, id loqui licebit:
²⁴⁰ nec recte si illi dixeris, iam ecastor vapulabis.

PHILOLACHES

Edepol si summo Ióvi bovi eo argénto sacruficassem,
pro illius capite quod dedi, numquam aeque id bene locassem.
videas eam medullitus me amare. oh, probus homo sum:

quae pro me causam diceret, patronum liberavi.

SCAPHA

²⁴⁵ Video te nihili pendere prae Philolache omnis homines.
nunc, ne eius causa vapulem, tibi potius adsentabor.
[si acceptum sat habes, tibi fore illum amicum sempiternum.]

PHILEMATIVM

Cédo mi speculum et cum ornamentis arculam actutum, Scapha,
ornata ut sim, quom huc adveniat Philolaches voluptas mea.

SCAPHA

²⁵⁰ Mulier quae se suamque aetatem spernit, speculo ei usus est:
quid opust speculo tibi, quae tute speculo speculum es
maximum?

PHILOLACHES

Ob istuc verbum, ne nequiquam, Scapha, tam lepide dixeris,
dabo aliquid hodie peculi tibi, Philematium mea.

PHILEMATIVM

Suo quique loco (viden?) capillus satis compositust commode.

SCAPHA

²⁵⁵ Vbi tu commoda es, capillum commodum esse credito.

PHILOLACHES

Vah, quid illá pote peius quicquam muliere memorarier?
nunc adsentatrix scelestas est, dudum adversatrix erat.

PHILEMATIVM

Cedo cerussam.

SCAPHA

Quid cerussa opust nám?

PHILEMATIVM

Qui malas oblinam.

SCAPHA

Vna operá ebur atramento candefacere postules.

PHILOLACHES

²⁶⁰ Lepide dictum de atramento atque ebore. euge, plaudo Scaphae.

PHILEMATIVM

Tum tu igitur cedo purpurissum.

SCAPHA

Non do. scita es tu quidem.
nova pictura interpolare vis opus lepidissimum?
non istanc aetatem oportet pigmentum ullum attingere,
neque cerussam neque melinum, neque aliam ullam offuciam.

PHILEMATIVM

²⁶⁵ Cape igitur speculum.

PHILOLACHES

Ei mihi misero, savium speculo dedit.
nimis velim lapidem, qui ego illi speculo diminuum caput.

SCAPHA

Linteum cape atque exterge tibi manus.

PHILEMATIVM

Quid ita, obsecro?

SCAPHA

Vt speculum tenuisti, metuo né olant argentum manus:
ne usquam argentum te accepisse suspicetur Philolaches.

PHILOLACHES

²⁷⁰ Non videor vidisse lenam callidiorem ullam alteras.
ut lepide atque astute in mentem venit de speculo malae.

PHILEMATIVM

Etiamne unguentis unguendam censes?

SCAPHA

Minime feceris.

PHILEMATIVM

Quapropter?

SCAPHA

Quia ecastor mulier recte olet, ubi nihil olet.
nam istae veteres, quae se unguentis unctitant, interpoles,
²⁷⁵ vetulae, edentulae, quae vitia corporis fuco occulunt,
ubi sese sudor cum unguentis consociavit, ilico
itidem olent, quasi cum una multa iura confudit cocus.
quid olant nescias, nisi id unum, † ni male olere intellegas.

PHILOLACHES

Vt perdocte cuncta callet. nihil hac docta doctius.
²⁸⁰ verum illud ésse maxima adeo pars vestrorum intellegit,
quibus anus domi súnt uxores, quae vos dote meruerunt.

PHILEMATIVM

Agedum contempla aurum et pallam, satin haec <me> deceat,
Scapha.

SCAPHA

Non me istuc curare oportet.

PHILEMATIVM

Quem obsecro igitur?

SCAPHA

Eloquar:

Philolachem, is ne quid emat, nisi quod sibi placere censeat.

[nám amator meretricis mores sibi emit auro et purpura.]

quid opust, quod suom esse nolit, ei ultro ostentarier?

[purpura aetati occultandaest, aurum turpi mulieri.]

pulchra mulier nuda erit quam purpurata pulchrior:

²⁹⁰ [poste nequiquam exornata est bene, si morata est male.]

[pulchrum ornatum turpes mores peius caeno conlinunt.]

nam si pulchra est, nimis ornata est.

PHILOLACHES

Nimis diu abstineo manum.

quid hic vos agitis?

PHILEMATIVM

Tibi me exorno út placeam.

PHILOLACHES

Ornata es satis.

abi tu hinc intro atque ornamenta haec aufer. sed, voluptas mea,

²⁹⁵ mea Philematium, potare tecum conlibitum est mihi.

PHILEMATIVM

Et edepol mihi tecum, nam quod tibi libet idem mihi libet,
mea voluptas.

PHIOLACHES

Em istuc verbum vile est viginti minis.

PHILEMATIVM

Cedo, amabo, decem: bene emptum tibi dare hoc verbum volo.

PHIOLACHES

Etiam nunc decem minae apud te sunt; vel rationem puta.
³⁰⁰ triginta minas pro capite tuo dedi.

PHILEMATIVM

Cur exprobras?

PHIOLACHES

Egone id exprobrem, qui mihimet cupio id opprobrarier?
nec quicquam argenti locavi iam diu usquam aequae bene.

PHILEMATIVM

Certe ego, quod te amo, operam nusquam melius potui ponere.

PHIOLACHES

Bene igitur ratio accepti atque expensi inter nos convenit:
³⁰⁵ tu me amas, ego tē amo; merito id fieri uterque existimat.
haec qui gaudent, gaudeant perpetuo suo semper bono;
qui invident, ne umquam eorum quisquam invideat prosus
commodis.

PHILEMATIVM

Age accumbe igitur. cedo aquam manibus, puere, appone hic mensulam.
vide, tali ubi sint. vin unguenta?

PHILOLACHES

Quid opust? cum stacta accubo.
³¹⁰ sed estne hic meus sodalis, qui huc incedit cúm amica sua?
is est, Callidamates cum amica incedit. euge, oculus meus,
conveniunt manuplares eccos: praedam participes petunt.

Scaena 4

CALLIDAMATES

³¹³ Advérsum veníri mihi ád Philolachétem
voló temperi. aúdi, em tibi ímperatum est.
³¹⁵ nam ílli ubi fui, inde éffugi foras,
ita me íbi male convívi sermónisque taésumst.
nunc cómissatum íbo ad Phílolachetem,
ubi nós hilari ingénio et lépide accipient.
ecquíd tibi videór mammamadére?

DELPHIVM

³²⁰ Sémpér istóc modo.
morátu's tu te. <íre huc> debébas.

CALLIDAMATES

Visne égo te ac tu me ampléctare?

DELPHIVM

Si tíbi cordi est faceré, licet.

CALLIDAMATES

Lépida es.
dúc me amabó.

DELPHIVM

Cave né cadas, ásta.

CALLIDAMATES

³²⁵ O—o—ocellús meus, túos sum alumnus, méi meum.

DELPHIVM

Cáve modo, né prius ín via accúmbas,
quam ílli, ubi léctus est strátus, concúbimus.

CALLIDAMATES

Síne, sine cádere me.

DELPHIVM

Síno, sed hoc, quod mi in manu est:
sí cades, nón cades quín cadam técum.

CALLIDAMATES

³³⁰ Iacéntis tollet póstea nos ámbos aliquis.

DELPHIVM

Madet hómo.

CALLIDAMATES

Tun me ais mammámadere?

DELPHIVM

Cedo mánum, nolo equidem te ádfliigi.

CALLIDAMATES

Em téne.

DELPHIVM

Age, i símul.

CALLIDAMATES

Quo ego eam?

DELPHIVM

An <ne>scis?

CALLIDAMATES

Scio, ín mentem venít modo:
³³⁵ nempe dómum eo commissátum.

DELPHIVM

Immo, ístuc quidem.

CALLIDAMATES

Iam mémini.

PHILOLACHES

Núm non vis me óbviám hís ire, anime mí?
ílli ego ex ómnibus óptume volo.
iám revertár.

PHILEMATIVM

Diu ést iam id mihi.

CALLIDAMATES

Écquis hic ést?

PHILOLACHES

Adest.

CALLIDAMATES

Eú, Philolaches,
³⁴⁰ sálve, amicíssime mi ómnium hominum.

PHILOLACHES

Dí te ament. áccuba, Cállidamates.
únde agis te?

CALLIDAMATES

Únde homo ébrius probe.

PHILEMATIVM

Quín amabo áccubas, Délphium mea?
da illi quod bibat.

CALLIDAMATES

Dórmiam ego iam.

PHILOLACHES

³⁴⁵ Núm mirum aut novom quíppiam facit?

DELPHIVM

Quíd ego hoc faciam póstea?

PHILEMATIVM

Mea, síc sine eumpse.
age tu ínterim da ab Délphio cito cántharum circum.

Actus II

Scaena 1

TRANIO

³⁴⁸ Iúppiter supremus summis opibus atque industriis
me periisse et Philolachetem cupit erilem filium.
³⁵⁰ occidit Spes nostra, nusquam stabulum est Confidentiae,
nec Salus nobis saluti iam esse, si cupiat, potest:
ita mali, maeroris montem maximum ad portum modo
conspicatus sum: erus advenit peregre, periit Tranio.
ecquis homo est, qui facere argenti cupiat aliquantum lucri,
³⁵⁵ quí hodie sese excruciarí meam vicem possit pati?
ubi sunt isti plagipatidae, ferritribaces viri,
vel isti qui hosticas trium númmum causa subeunt sub falas,
ubi quinis aut denis hastis corpus transfigi solet?
ego dabo ei talentum, primus qui in crucem excucurrerit;
³⁶⁰ sed ea lege, ut offigantur bis pedes, bis brachia.
ubi id erit factum, a me argentum petito praesentarium.
sed ego—sumne infelix, qui non curro curriculo domum?

PHILOLACHES

〈Adest〉 adest opsonium. eccum Tranio a portu redit.

TRANIO

Philolaches.

PHILOLACHES

Quid est?

TRANIO

〈Et〉 ego et tu—

PHILOLACHES

Quid et ego et tu?

TRANIO

Periimus.

PHILOLACHES

³⁶⁵ Quid ita?

TRANIO

Pater adest.

PHILOLACHES

Quid ego ex te aúdio?

TRANIO

Absumpti sumus.
pater inquam tuos venit.

PHILOLACHES

Vbi is est, obsecro?

TRANIO

* * * adest.

PHILOLACHES

Quis id ait? quis vidit?

TRANIO

Egomet inquam vidi.

PHILOLACHES

Vae mihi.

quid ego ago?

TRANIO

Nam quid tu, malum, me rogitas quid agas? accubas.

PHILOLACHES

Tutin vidisti?

TRANIO

Egomet, inquam.

PHILOLACHES

Certe?

TRANIO

⟨Certe⟩ inquam.

PHILOLACHES

Occidi,
³⁷⁰ si tu vera memoras.

TRANIO

Quid mihi sit boni, si mentiar?

PHILOLACHES

Quid ego nunc faciam?

TRANIO

Iube haec hinc omnia amolirier.
quis istic dormit?

PHILOLACHES

Callidamates.

TRANIO

Suscita istum, Delphium.

DELPHIVM

Callidamates, Callidamates, vigila.

CALLIDAMATES

Vigilo, cedo [ut] bibam.

DELPHIVM

Vigila. pater advenit peregre Philolachis.

CALLIDAMATES

Valeat pater.

PHILOLACHES

³⁷⁵ Valet ille quidem, atque <ego> disperii.

CALLIDAMATES

Bis periisti? qui potest?

PHILOLACHES

Quaeso edepol, exsurge; pater advenit.

CALLIDAMATES

Tuos venit pater?

iube abíre rursum. quíd illi reditio etiam húc fuit?

PHILOLACHES

Quid ego agam? pater iam híc me offendet miserum adveniens
ebrium,

aedis plenas convivarum et mulierum. miserum est opus,

³⁸⁰ igitur demum fodere puteum, úbi sitis fauces tenet;

sicut ego adventu patris nunc quaero quid faciam miser.

TRANIO

Ecce autem <iterum> hic deposivit caput et dormit. suscita.

PHILOLACHES

Etiam vigilas? pater, inquam, aderit iam hic meus.

CALLIDAMATES

Ain tu, pater?

cedo soleas mihi, ut arma capiam. iam pol ego occidam patrem.

PHILOLACHES

³⁸⁵ Perdis rem.

DELPHIVM

Tace, amabo.

TRANIO

Abripite hunc intro actutum inter manus.

CALLIDAMATES

Iam hercle ego vos pro matula habebō, nisi mihi matulam datis.

PHILOLACHES

Perii.

TRANIO

Habe bonum animum: ego istum lepide medicabo metum.

PHILOLACHES

Nullus sum.

TRANIO

Taceas: ego qui istaec sedem meditabor tibi.

satin habes, si ego advenientem ita patrem faciam tuom,

³⁹⁰ non modo ne intro eat, verum etiam ut fugiat longe ab aedibus?
vos modo hinc abite intro atque haec hinc propere amolimini.

PHILOLACHES

Vbi ego ero?

TRANIO

Vbi maxime esse vis: cum hác, cum istac eris.

DELPHIVM

Quid si igitur abeamus hinc nos?

TRANIO

Non hoc longe, Delphium.

nam intus potate hau tantillo hác quidem causa minus.

PHILOLACHES

³⁹⁵ Ei mihi, quam istaec blanda dicta quo evenant madeo metu.

TRANIO

Potin animó ut sis quieto et facias quod iubeo?

PHILOLACHES

Potest.

TRANIO

Omnium primum, Philematium, intro abi, et tu, Delphium.

DELPHIVM

Morigerae tibi erimus ambae.—

TRANIO

Ita ille faxit Iuppiter.

animum advorte nunciam tu quae volo accurarier.

⁴⁰⁰ omnium primumdum aêdes iam face oclusae sient;
intus cave muttire quemquam siveris.

PHILOLACHES

Curabitur.

TRANIO

Tamquam si intus natus nemo in aedibus habitet.

PHILOLACHES

Licet.

TRANIO

Neu quisquam responset, quando hasce aedis pultabit senex.

PHILOLACHES

Numquid aliud?

TRANIO

Clavem mi harunc aedium Laconicam

⁴⁰⁵ iam iube efferri intus: hasce ego aedis occludam hinc foris.

PHILOLACHES

In tuam cústodelam meque et meas spes trado, Tranio.—

TRANIO

Pluma haud interest, patronus an cliens probior siet.

Homini, cui nulla in pectore est audacia,

⁴¹⁰ [nam cuivis homini, vel optumo vel pessumo]
quamvis desubito facile est facere nequiter:

verum id videndum est, id viri docti est opus,
quae designata sint et facta nequiter,
tranquille cuncta et ut proveniant sine malo,
⁴¹⁵ ne quid potiat, quam ob rem pigeat vivere.
sicut ego efficiam, quae facta hic turbavimus,
profecto ut liqueant omnia et tranquilla sint
neque quicquam nobis pariant ex se incommodi.
sed quid tu egredere, Sphaerio?

PVER

Iamiam * * *

TRANIO

* * * Optime.

⁴²⁰ praeceptis paruisti.

PVER

Iussit maximo
opere orare, ut patrem aliquo absterreris modo,
ne intro iret ad se.

TRANIO

Quin etiam illi hoc dicito,
facturum <me>, ut ne etiam aspicere aedis audeat,
capite obvoluto ut fugiat cum summo metu.
⁴²⁵ clavem cedo atque abi intro atque occlude ostium,
et ego hinc occludam.—iube venire nunciam.
ludos ego hodie vivo praesenti hic seni
faciam, quod credo mortuo numquam fore.
concedam a foribus huc, hinc speculabor procul,
⁴³⁰ unde advenienti sarcinam imponam seni.

Scaena 2

THEOPROPIDES

⁴³¹ Habeo, Neptune, gratiam magnam tibi,
quom ed amisisti abs te vix vivom domum.
verum si posthac me pedem latum modo
scies ímposisse in undam, hau causast, ilico
⁴³⁵ quod nunc voluisti facere quin facias mihi.
apage, apage te a me nunciam post hunc diem:
quod crediturus tibi fui, omne credidi.

TRANIO

Edepol, Neptune, peccavisti largiter,
qui occasionem hanc amisisti tam bonam.

THEOPROPIDES

⁴⁴⁰ Triennio post Aegypto advenio domum;
credo exspectatus veniam familiaribus.

TRANIO

Nimio edepol ille potuit exspectatior
venire, qui te nuntiaret mortuom.

THEOPROPIDES

Sed quid hoc? occlusa ianua est interdus.
⁴⁴⁵ pultabo. heus, ecquis intust? aperitin fores?

TRANIO

Quis homo est, qui nostras aedes accessit prope?

THEOPROPIDES

Meus sérvos hic quidem est Tranio.

TRANIO

O Theopropides,
ere, salve, salvom te advenisse gaudeo.
usquin valuisti?

THEOPROPIDES

Vsque ut vides.

TRANIO

Factum optime.

THEOPROPIDES

⁴⁵⁰ Quid vos? insanin estis?

TRANIO

Quidum?

THEOPROPIDES

Sic, quia
foris ámbulatis, natus nemo in aedibus
servat, neque qui recludat neque † quis respondeat.
pultando [pedibus] paene confregi hasce ambas <foris>.

TRANIO

Eho an tú tetigisti has aedis?

THEOPROPIDES

Cur non tangerem?
quin pultando, inquam, paene confregi foris.

TRANIO

Tetigistin?

THEOPROPIDES

Tetigi, inquam, et pultavi.

TRANIO

Vah.

THEOPROPIDES

Quid est?

TRANIO

Male hercle factum.

THEOPROPIDES

Quid est negoti?

TRANIO

Non potest
dici, quam indignum facinus fecisti et malum.

THEOPROPIDES

⁴⁶⁰ Quid iam?

TRANIO

Fuge, obsecro, atque abscede ab aedibus.
fuge huc, fuge ad me propius. tetigistin foris?

THEOPROPIDES

Quo modo pultare potui, si non tangerem?

TRANIO

Occidisti hercle—

THEOPROPIDES

Quem mortalem?

TRANIO

Omnis tuos.

THEOPROPIDES

Di te deaeque ómnes faxint cum istoc omine—

TRANIO

⁴⁶⁵ Metuo, te atque istos expiare ut possies.

THEOPROPIDES

Quam ob rem? aut quam subito rem mihi adportas novam?

* * *

TRANIO

Et heus, iube illos illinc ambo abscedere.

THEOPROPIDES

Apscedite.

TRANIO

Aedes ne attigatis. tangite
vos quoque terram.

THEOPROPIDES

Obsecro hercle, quin eloquere * * *

* * *

TRANIO

⁴⁷⁰ Quia septem menses sunt, quom in hasce aedis pedem
nemo intro tetulit, semel ut emigravimus.

THEOPROPIDES

Eloquere, quid ita?

TRANIO

Circumspicedum, numquis est,
sermonem nostrum qui aucupet?

THEOPROPIDES

Tutum probest.

TRANIO

Circumspice etiam.

THEOPROPIDES

Nemo est. loquere nunciam.

TRANIO

⁴⁷⁵ Capitale scelus est.

THEOPROPIDES

Quid est? non <satis> intellego.

TRANIO

Scelus, inquam, factum est iam diu, antiquom et vetus.

THEOPROPIDES

Antiquom?

TRANIO

Id adeo nos nunc factum invenimus.

THEOPROPIDES

Quid istúc est sceleris? aut quis id fecit? cedo.

TRANIO

Hospes necavit hospitem captum manu;
⁴⁸⁰ iste, ut ego opinor, qui has tibi aedis vendidit.

THEOPROPIDES

Necavit?

TRANIO

Aurumque ei ademit hospiti
eumque híc defodit hospitem ibidem in aedibus.

THEOPROPIDES

Quapropter id vos factum suspicamini?

TRANIO

Ego dicam, ausculta. út foris cenaverat
⁴⁸⁵ tuos gnátus, postquam rediit a cena domum,
abimus omnes cubitum; condormivimus:
lucernam forte oblitus fueram exstinguere;
atque ille exclamat derepente maximum.

THEOPROPIDES

Quis homo? án gnatus meus?

TRANIO

St, tace, ausculta modo.
⁴⁹⁰ ait vénisse illum in somnis ad se mortuom.

THEOPROPIDES

Nempe ergo in somnis?

TRANIO

Ita. sed ausculta modo.

ait illum hoc pacto sibi dixisse mortuom.

THEOPROPIDES

In somnis?

TRANIO

Mirum quin vigilanti diceret,
qui abhinc sexaginta annos occisus foret.
⁴⁹⁵ interdum inepte stultus es, <Theopropides>.

THEOPROPIDES

Taceo.

TRANIO

Sed ecce quae illi in * * *
“ego transmarinus hospes sum Diapontius.
hic habito, haéc mihi dedita est habitatio.
nam me Acheruntem recipere Orcus noluit,
⁵⁰⁰ quia praemature vita careo. per fidem
deceptus sum: hospes [hic] me necavit isque me
defodit insepultum clám [ibidem] in hisce aedibus,
scelestus, auri causa. nunc tu hinc emigra.
scelestae haé sunt aedes, impia est habitatio”.
⁵⁰⁵ quae hic monstra fiunt, anno vix possum eloqui.

THEOPROPIDES

St, st.

TRANIO

Quid, obsecro hercle, factum est?

THEOPROPIDES

Concrepuit foris.

TRANIO

Hicin percussit!

THEOPROPIDES

Guttam haud habeo sanguinis,
vivom me accersunt Acheruntem mortui.

TRANIO

⁵¹⁰ Perii, illisce hodie hanc conturbabunt fabulam.
nimis quáam formido, ne manifesto hic me opprimat.

THEOPROPIDES

Quid tute tecum loquere?

TRANIO

Abscede ab ianua.
fuge, obsecro hercle.

THEOPROPIDES

Quo fugiam? etiam tu fuge.

TRANIO

Nihil ego formido, pax mihi est cum mortuis.

INTVS

⁵¹⁵ Heus, Tranio.

TRANIO

Non me appellabis, si sapis.
nihil ego commerui, neque istas percussi fores.

INTVS

Quaeso—

TRANIO

⟨Cave verbum faxis.⟩

THEOPROPIDES

⟨Dic⟩ quid segreges

⟨sermonem.⟩

TRANIO

⟨Apage hinc te.⟩

THEOPROPIDES

⟨Quae r⟩es te agitat, Tranio?

quicum istaec loquere?

TRANIO

An quaeso tu appellaveras?

⁵²⁰ ita me di amabunt, mortuom illum credidi

expostulare quia percussisses fores.

sed tu, etiamne astas nec quae dico optemperas?

THEOPROPIDES

Quid faciam?

TRANIO

Cave respexis, fuge, [atque] operi caput.

THEOPROPIDES

Cur non fugis tu?

TRANIO

Pax mihi est cum mortuis.

THEOPROPIDES

⁵²⁵ Scio. quíd modo igitur? cur tanto opere extimueras?

TRANIO

Nil me curassis, inquam, ego mihi providero:
tu, ut occepisti, tantum quantum quis fuge,
atque Herculem invoca.

THEOPROPIDES

Hercules, ted invoco.—

TRANIO

Et ego—tibi hodie ut det, senex, magnum malum.
⁵³⁰ pro di immortales, obsecro vestram fidem,
quid ego hodie negoti confeci mali.

Actus III

Scaena 1

DANISTA

⁵³² Scelestiozem ego annum argento faenori
numquam ullum vidi quam hic mihi annus optigit.
a mani ad noctem usque in foro dego diem,
⁵³⁵ locare argenti nemini nummum queo.

TRANIO

Nunc pol ego perii plane in perpetuom modum.
danista adest, qui dedit <argentum faenore>,
qui amica est empta quoque <opus in sumptus fuit>.
manifesta res est, nisi quid occurro prius,
⁵⁴⁰ ne hóc senex resciscat. ibo huic obviam.
sed quidnam hic sese tam cito recipit domum?
metuo ne de hac re quippiam indaudiverit.
accedam atque adpellabo. ei quam timeo miser.
nihil est miserius quam animus hominis conscius,
⁵⁴⁵ sicut me † habet. verum utut res sese habet,
pergam turbare porro: ita haec res postulat.
unde is?

THEOPROPIDES

Conveni illum unde hasce aedis emeram.

TRANIO

Numquid dixisti de illo quod dixi tibi?

THEOPROPIDES

Dixi hercle vero ómnia.

TRANIO

Ei misero mihi,
⁵⁵⁰ metuo ne techinae meae perpetuo perierint.

THEOPROPIDES

Quid tute tecum?

TRANIO

Nihil enim. sed dic mihi,
dixistine quaeso?

THEOPROPIDES

Dixi, inquam, ordine omnia.

TRANIO

Etiam fatetur de hospite?

THEOPROPIDES

Immo pernegat.

TRANIO

Negat <scelestus?>

THEOPROPIDES

<Negitat in>quam.

TRANIO

Cogita:
⁵⁵⁵ <non confitetur?>

THEOPROPIDES

Dicam si confessus sit.
quid nunc faciundum censes?

TRANIO

Egon quid censeam?
cape, obsecro hercle, cū eo ūa iudicem
(sed eum videto ut capias, qui credat mihi):
tam facile vinces quam pirum volpes comest.

DANISTA

⁵⁶⁰ Sed Philolachetis servom éccum Tranium,
qui mihi neque faenus neque sortem argenti danunt.

THEOPROPIDES

Quo té agis?

TRANIO

Nec quoquam abeo. né ego sum miser,
scelestus, natus dis inimicis omnibus.
iam illo praesente adibit. ne ego homo sum miser,
⁵⁶⁵ ita et hinc et illinc mi exhibent negotium.
sed occupabo adire.

DANISTA

Hic ad me it, salvos sum,
spes est de argento.

TRANIO

Hílarus est: frustra est homo.
salvere iubeo te, Misargyrides, bene.

DANISTA

Salve et tu. quid de argentost?

TRANIO

Abi sis, belua.

⁵⁷⁰ continuo adveniēns pilum iniecisti mihi.

DANISTA

Hic homo est inanis.

TRANIO

Hic homo est certe hāriolus.

DANISTA

Quin tu istas mittis tricas?

TRANIO

Quin quid vis cedo.

DANISTA

Vbi Philolaches est?

TRANIO

Numquam potuisti mihi
magis opportunus adven<ire quam> advenis.

DANISTA

⁵⁷⁵ Quid est?

TRANIO

Concede huc.

DANISTA

<Quin mihi faenus red>ditur?

TRANIO

Scio té bona esse voce, ne clama nimis.

DANISTA

Ego hercle vero clamo.

TRANIO

Ah, gere morem mihi.

DANISTA

Quid tibi ego morem vis geram?

TRANIO

Abi quaeso hinc domum.

DANISTA

Abeam?

TRANIO

Redito huc circiter meridie.

DANISTA

⁵⁸⁰ Reddeturne igitur faenus?

TRANIO

Reddeturne. abi.

DANISTA

Quid ego huc recursem aut operam sumam aut conteram?
quid si hic manebo potius ad meridie?

TRANIO

Immo abi domum, verum hercle dico, abi modo.

* * *

DANISTA

⁵⁸⁵ Quin vos mihi faenus date. quid hic nugamini?

TRANIO

Eu hércle, ne tu—abi modo, ausculta mihi.

DANISTA

Iam hercle ego illum nominabo. * * *

TRANIO

Euge strenue.

beatus vero es nunc, quom clamas.

DANISTA

Meum peto.

multos me hoc pacto iam dies frustramini.

⁵⁹⁰ molestus si sum, reddite argentum: abiero.
responsiones omnes hoc verbo eripis.

TRANIO

Sortem accipe.

DANISTA

Immo faenus, id primum volo.

TRANIO

Quid ais tu, ómnium hominum taeterrime?

venisti huc te extentatum? agas quod in manu est.

⁵⁹⁵ non dat, non debet.

DANISTA

Non debet?

TRANIO

Ne frit quidem
ferre hinc potes. an metuis ne quo abeat foras
urbe exulatum faenoris causa tui,
quoi sortem accipere iam licet?

DANISTA

Quin non peto
sortem: illuc primum, faenus, reddundum est mihi.

TRANIO

Molestus ne sis. nemo dat, age quid lubet.
tu solus, credo, faenore argentum datas.

DANISTA

Cedo faenus, redde faenus, faenus reddite.
daturin estis faenus actutum mihi?

⁶⁰⁵ datur faenus mihi?

TRANIO

Faenus illic, faenus hic.
nescit quidem nisi faenus fabularier.
ultro te. neque ego taetriorem beluam
vidisse me umquam quemquam quam te censeo.

DANISTA

Non edepol tu nunc me istis verbis territas.

THEOPROPIDES

* * * calidum hoc est: etsi procul abest, urit male. * * *

⁶¹⁰ quod illúc est faenus, opsecro, quod illíc petit?

TRANIO

Pater eccum advenit peregre non multo prius
illius, is tibi et faénus et sortem dabit,
ne inconciliare quid nos porro postules.
vide num moratur.

DANISTA

Quin feram, si quid datur.

THEOPROPIDES

⁶¹⁵ Quid ais tu?

TRANIO

Quid vis?

THEOPROPIDES

Quis illic est? quid illíc petit?
quid Philolachetem gnatum compellat <meum>
sic et praesenti tibi facit convicium?
quid illí debetur?

TRANIO

Obsecro hercle, <illud> iube
obi<ci illi> argentum ob os impurae beluae.

THEOPROPIDES

⁶²⁰ Iubeam—?

TRANIO

Iuben homini argento os verberarier?

DANISTA

Perfacile ego ictus perpetior argenteos.

TRANIO

⁶²⁵ Audin? videturne, obsecro hercle, idoneus,
danista qui sit, genus quod improbissimum est.

THEOPROPIDES

Non ego istuc curo qui sit <quid sit> unde sit:
id volo mihi dici, id me scire éxpeto,
quod illud argentum est?

TRANIO

Est—huic debet Philolaches
paulum.

THEOPROPIDES

Quantillum?

TRANIO

Quasi—quadraginta minas;
ne sane id multum censeas.

THEOPROPIDES

Paulum id quidem est.
adeo etiam argenti faenus creditum audio.

TRANIO

⁶³⁰ Quattuor quadraginta illi debentur minae,
et sors et faenus.

DANISTA

Tantumst, nihilo plus peto.

TRANIO

Velim quidem hercle ut uno nummo plus petas.
dic te daturum, ut abeat.

THEOPROPIDES

Egon dicam dare?

TRANIO

Dic.

THEOPROPIDES

Egone?

TRANIO

Tu ipsus. dic modo, ausculta mihi.
⁶³⁵ promitte, age inquam: ego iubeo.

THEOPROPIDES

Responde mihi:
quid eo est argento factum?

TRANIO

Salvom est.

THEOPROPIDES

Solvite
vosmet igitur, si salvomst.

TRANIO

Aedis filius

tuos emit.

THEOPROPIDES

Aedis?

TRANIO

Aedis.

THEOPROPIDES

Euge, Philolaches

patrissat: iám homo in mercatura vortitur.

⁶⁴⁰ ain tu, aedis?

TRANIO

Aedis inquam. sed scin quoius modi?

THEOPROPIDES

Qui scire possum?

TRANIO

Vah.

THEOPROPIDES

Quid est?

TRANIO

Ne me roga.

THEOPROPIDES

Nam quid ita?

TRANIO

Speculo claras, candorem merum.

THEOPROPIDES

Bene hercle factum. quid, eas quanti destinat?

TRANIO

Talentis magnis totidem quot ego et tu sumus.

⁶⁴⁵ sed arraboni has dedit quadraginta minas;
hinc sumpsit quas ei dedimus. satin intellegis?
nam postquam haec aedes ita erant, ut dixi tibi,
continuo est alias aedis mercatus sibi.

THEOPROPIDES

Bene hercle factum.

DANISTA

Heus, iam adpetit meridie.

TRANIO

Absolve hunc quaeso, vomitu ne hic nos enecet.

THEOPROPIDES

Adulescens, mecum rém habe.

DANISTA

Nempe aps te petam?

THEOPROPIDES

Petito cras.

DANISTA

Abeo: sat habeo, si cras fero.—

TRANIO

⁶⁵⁵ Malum quod isti di deaeque omnes duint,

ita mea consilia perturbat paenissime.
nullum edepol hodie genus est hominum taetrius
nec minus bono cum iure, quam danisticum.

THEOPROPIDES

Qua in regione istas aedis emit filius?

TRANIO

⁶⁶⁰ Ecce autem perii.

THEOPROPIDES

Dicisne hoc quod te rogo?

TRANIO

Dicam. sed nomen domini quaero quid siet.

THEOPROPIDES

Age comminiscere ergo.

TRANIO

Quid ego nunc agam,
nisi ut in vicinum hunc proximum * * *,
eas émissee aedis huius dicam filium?

⁶⁶⁵ calidum hercle esse audiui optimum mendacium.
quidquid dei dicunt, id decretumst dicere.

THEOPROPIDES

Quid igitur? iam commentu's?

TRANIO

Di istum perdunt—
(immo istunc potius) de vicino hoc proximo
tuos emit aedis filius.

THEOPROPIDES

Bonan fide?

TRANIO

Siquidém tu argentum reddituru's, tum bona,
si redditurus non es, non emit bona.
non in loco emit perbono?

THEOPROPIDES

Immo in optumo.
cupio hercle inspicere hasce aedis. pultadum fores
⁶⁷⁵ atque evoca aliquem íntus ad te, Tranio.

TRANIO

Ecce autem perii. nunc quid dicam nescio.
iterum iam ad unum saxum me fluctus ferunt.
quid nunc? non hercle quid nunc faciam reperio:
manifesto teneor.

THEOPROPIDES

Evocadum aliquem ocius,
⁶⁸⁰ roga círcumducat.

TRANIO

Heus tu, at hic sunt mulieres:
videndumst primum, utrum eae velintne an non velint.

THEOPROPIDES

Bonum aequomque oras. i, percontare et roga.
ego hic tantisper, dum exis, te opperiar foris.

TRANIO

Di te deaeque ómnes funditus perdant, senex,
⁶⁸⁵ itá mea consilia undique oppugnas male.
euge, optume eccum aédium dominus foras
Simo progreditur intus. huc concessero,
dum mihi senatum consili in cor convoco.
igitur tum accedam hunc, quando quid agam invenero.

Scaena 2

SIMO

⁶⁹⁰ Mélius anno hóc mihi nón fuit domi,
néc quod una éscá me iúverit magis.
prándium uxór mihi pérbonum dedit,
núnc dormitúm iubet me íre: minime.
nón mihi fórtē visum ílico fuit,
⁶⁹⁵ mélius quom prándium quám solet dedit:
vóluit in cúbiculum abdúcere me anus.
nón bonust sómnus de prándio. apage.
clánculum ex aédibus me édidi foras.
tóta turgét mihi uxór, scio, domi.

TRANIO

⁷⁰⁰ Rés parata ést mala in vésperum huic seni.
nam ét cenandum ét cubandúmst ei male.

SIMO

Quóm magis cógito cúm meo animo:
sí quis dotátam uxorem átque anum habet,
néminem sóllicitat sópor: ibi omnibus
⁷⁰⁵ íre dormítum odio est véluti nunc mihi

éxsequi certa res ést, ut abeam
pótius hinc ád forum quám domi cubem.
átque pol néscio, ut móribus sient
vóstrae: haec sát scio quám me habeat male.

* * *

⁷¹⁰ péius posthác fore quám fuit mihi.

TRANIO

Ábitus tuos tibi, senex, fécerit male:
níhil erit, quód deorum úllum accusites;
te ípse iure óptimo mérito incusés licet.
témpus nunc ést senem hunc ádloqui mihi.

⁷¹⁵ hóc habet. répperi quí senem dúcerem,
quó dolo a mé dolorém procul péllerem.
áccedam. dí te ament plúrimum, Simo.

SIMO

Sálvos sis, Tránio.

TRANIO

Út vales?

SIMO

Nón male.
quíd agis?

TRANIO

Hominem óptumum téneo.

SIMO

Amicé facis,
⁷²⁰ quóm me laudás.

TRANIO

Decet.

SIMO

Cérte. quin m<utuomst>:
hércle ted haú bonum téneo servóm <manu>.

THEOPROPIDES

[Heía, mastígia, ad mé redi.]

TRANIO

[Iam ísti ero.]

SIMO

quíd nunc? quam móx?

TRANIO

Quid est?

SIMO

Quód solet fieri hic
íntus.

TRANIO

Quid id est?

SIMO

Scis iam quíd loquar. síc decet.

* * * morem geras.

⁷²⁵ víta quam sít brevis, * * * simul cógita.

TRANIO

* * * quid * * * ehem,

vix tandem percépi super his rébus nostris té loqui.

SIMO

músice hercle ágitis aetátem, ita ut vós decet,
vino et victu probó, piscatu electili
vitam colitis. †

TRANIO

Immo vita antehac erat:
nunc nobis omnia haec exciderunt <simul>.

SIMO

Quidum?

TRANIO

Ita óppido occidimus omnes, Simo.

SIMO

Non taces? prospere vobis cuncta usque adhuc
⁷³⁵processerunt.

TRANIO

Ita ut dicis facta hau nego.
nos profecto probe ut voluimus viximus.
séd, Simo, ita nunc ventus navem <nostram> deseruit.

SIMO

Quid est?
quó modo?

TRANIO

Péssimo.

SIMO

Quaéne subdúcta erat
túto in terra?

TRANIO

Eí.

SIMO

Quid est?

TRANIO

Mé miserum, occidi.

SIMO

⁷⁴⁰ Quí?

TRANIO

Quia venit navis, nostrae navi quae frangat † ratem.

SIMO

Vellem út tu velles, Tranio. sed quid est negoti?

TRANIO

Eloquar.
erus péregre venit.

SIMO

Tunc <tibi> * * * portenditur,
inde férriterium, postea crux.

TRANIO

<Per tua te g>enua obsecro,
ne indícium ero facias meo.

SIMO

É me, ne quid metuas, nil sciet.

TRANIO

Patrone, salve.

SIMO

Nil moror mi istius modi clientis.

TRANIO

Nunc hoc quod ad te noster me misit senex—

SIMO

Hoc mihi responde primum, quod ego te rogo:
iam de istis rebus voster quid sensit senex?

TRANIO

⁷⁵⁰ Nil quicquam.

SIMO

Numquid increpavit filium?

TRANIO

Tam liquidust quam liquida esse tempestas solet * * *
nunc te hoc orare iussit opere maximo,
ut sibi liceret inspicere hasce aedis tuas.

SIMO

Non sunt venales.

TRANIO

Scio equidem istuc. sed senex
⁷⁵⁵ gynaeceum aedificare volt hic in suis

et balineas et ambulacrum et porticum.

SIMO

Quid ergo somniavit?

TRANIO

Ego dicam tibi.

dare volt uxorem filio quantum potest,
ad eam rem facere volt novom gynaeceum.

⁷⁶⁰ nam sibi laudavisse hasce ait architectonem
nescio quem exaedificatas insanum bene;
nunc hinc exemplum capere volt, nisi tu nevis.
nam ille eo maiore hinc opere ex te exemplum petit,
quia isti úmbram aestate tíbi esse audivit perbonam
⁷⁶⁵ sub sicco lumine usque perpetuom diem.

SIMO

Immo edepol vero, quom usquequaque umbra est, tamen
sol semper hic est usque a mani ad vesperum:
quasi flagitator astat usque ad ostium,
nec mi umbra hic usquamst, nisi si in puteo quaepiamst.

TRANIO

⁷⁷⁰ Quid, Sarsinatis ecqua est, si Vmbram non habes?

SIMO

Molestus ne sis. haec sunt sicut praedico.

TRANIO

At tamen inspicere volt.

SIMO

Inspiciat, si lubet;

si quid erit quod illi placeat, de exemplo meo
ipse aedificato.

TRANIO

Eon, voco huc hominem?

SIMO

I, voca.

TRANIO

⁷⁷⁵ Alexándrum magnum atque Agathoclem aiunt maximas
duo rés gessisse: quid mihi fiet tertio,
qui solus facio facinora immortalia?
vehit hic clitellas, vehit hic autem alter senex.
novicium mihi quaestum institui non malum:
⁷⁸⁰ nam muliones mulos clitellarios
habent, at égo habeo homines clitellarios.
magni sunt oneris: quidquid imponas vehunt.
nunc hunc hau scio án conloquár. congregiar.
heus Théopropides.

THEOPROPIDES

Hém quis hic nóminat me?

TRANIO

⁷⁸⁵ Eró servos múltis modís fidus.

THEOPROPIDES

Únde is?

TRANIO

Quod me miseras, adfero omne impetratum.

THEOPROPIDES

Quid illic, opsecro, tam diu destitisti?

TRANIO

Seni non erat otium, id sum opperitus.

THEOPROPIDES

Antiquom optines hoc tuom, tardus ut sis.

TRANIO

⁷⁹⁰ Heus tu, si voles verbum hoc cogitare,
simul flare sorbereque haud factu facilest.
ego híc esse et illic simitu hau pótui.

THEOPROPIDES

Quid nunc?

TRANIO

Vise, specta tuo usque arbitrato.

THEOPROPIDES

Age <i>, duce me.

TRANIO

Num moror?

THEOPROPIDES

Supsequor te.

TRANIO

⁷⁹⁵ Senex ipso te ante ostium eccum opperitur.
sed ut maestus est se hasce <aedis> vendidisse.

THEOPROPIDES

Quid tandem?

TRANIO

Orat ut suadeam Philolacheti,
ut istas remittat sibi.

THEOPROPIDES

Haud opinor.
sibi quisque ruri metit. si male emptae
⁸⁰⁰ forent, nobis istas redhibere haud liceret.
lucri quidquid est, id domum trahere oportet.
misericordias * * * hominem oportet.

TRANIO

Morare hercle * * * facis. subsequere.

THEOPROPIDES

Fiat.
dó tibi ego operám.

TRANIO

Senex illíc est. em, tibi ádduxi hominem.

SIMO

⁸⁰⁵ Sálvom te advenisse peregre gaudeo, Theopropides.

THEOPROPIDES

Dei te ament.

SIMO

Inspicere te aedis has velle aiebat mihi.

THEOPROPIDES

Nisi tibi est incommodum.

SIMO

Immo commodum. i intro atque inspice.

THEOPROPIDES

At enim mulieres—

SIMO

Cave tu ullam flocci faxis mulierem.
qua libet perambula aedis oppido tamquam tuas.

THEOPROPIDES

⁸¹⁰ Tamquam?

TRANIO

Ah, cave tu illi obiectes nunc in aegritudine,
te has emisse. non tu vides hunc, voltu uti tristi est senex?

THEOPROPIDES

Video.

TRANIO

Ergo inridere ne videare et gestire admodum;
noli facere mentionem te <has> emisse.

THEOPROPIDES

Intellego,
et bene monitum duco, atque esse existumo humani ingeni.
⁸¹⁵ quid nunc?

SIMO

Quin tu is intro, atque otiose perspecta ut lubet.

THEOPROPIDES

Bene benigneque arbitror te facere.

SIMO

Factum edepol volo.

[vin qui perductet?]

THEOPROPIDES

[Apage istum perductorem, non placet.]

[quidquid est, errabo potius quam perductet quispiam.]

TRANIO

Viden vestibulum ante aedis hoc et ambulacrum cuius modi?

THEOPROPIDES

Luculentum edepol profecto.

TRANIO

Age specta postes cuius modi,
quanta firmitate facti et quanta crassitudine.

THEOPROPIDES

⁸²⁰ Non videor vidisse postis pulchriores.

SIMO

Pol mihi
eo pretio empti fuerant olim.

TRANIO

Audin fuerant dicere?

vix videtur continere lacrimas.

THEOPROPIDES

Quanti hosce emeras?

SIMO

Tris minas pro istis duobus praeter vecturam dedi.

THEOPROPIDES

Hercle qui multo improbiores sunt quam a primo credidi.

TRANIO

⁸²⁵ Quapropter?

THEOPROPIDES

Quia edepol ambo ab infimo tarmes secat.

TRANIO

Intempestivos excisos credo, id eis vitium nocet.
atque etiam nunc satis boni sunt, si sunt inducti pice;
non enim haec pultiphagus opifex opera fecit barbarus.
viden coagménta in foribus?

THEOPROPIDES

Video.

TRANIO

Specta, quam arte dormiunt.

THEOPROPIDES

⁸³⁰ Dormiunt?

TRANIO

Illud quidem, ut conivent, volui dicere.
satin habes?

THEOPROPIDES

Vt quidquid magis contemplo, tanto magis placet.

TRANIO

Viden pictum, ubi ludificat cornix una volturios duos?

THEOPROPIDES

Non edepol video.

TRANIO

At ego video. nam inter volturios duos
cornix astat, ea volturios duo vicissim vellicat.

⁸³⁵ quaeso huc ad me specta, cornicem ut conspicere possies.
iam vides?

THEOPROPIDES

Profecto nullam equidem illic cornicem intuo.

TRANIO

At tu isto ad vos optuere, quoniam cornicem nequis
conspicari, si volturios forte possis contui.

THEOPROPIDES

Omnino, ut te absolvam, nullam pictam conspicio hic avem.

TRANIO

⁸⁴⁰ Age, iam mitto, ignosco: aetate non quis optuerier.

THEOPROPIDES

Haec, quae possum, ea mihi profecto cuncta vehementer placent.

SIMO

Latus déum est operae pretium ivisse.

THEOPROPIDES

Recte edepol mones.

SIMO

Eho istum, puere, circumduce hasce aedis et conclavia.
nam egomet ductarem, nisi mi esset apud forum negotium.

THEOPROPIDES

⁸⁴⁵ Apage istum a me perductorem, nil moror ductarier.
quidquid est, errabo potius quam perductet quispiam.

SIMO

Aedis dico.

THEOPROPIDES

Ergo intro eo igitur sine perductore.

SIMO

Ilicet.

THEOPROPIDES

Ibo intro igitur.

TRANIO

Mane sis videam, ne canis—

THEOPROPIDES

Agedum vide.

TRANIO

Est! abi, canis. est! abin diérecta? abin hinc in malam crucem?
at etiam restas? est! ábi istinc.

SIMO

Nil pericli est, age <modo>.
tam placidast, quam feta. quam vis ire intro audacter licet.
eo ego hinc ad forum.—

THEOPROPIDES

Fecisti commode, bene ambula.

Tranio, age, canem istam a foribus <aliquis> abducat face,
⁸⁵⁵ etsi non metuenda est.

TRANIO

Quin tu illam aspice ut placide accubat;
nisi molestum vis videri te atque ignavom.

THEOPROPIDES

Iam ut lubet.
sequere hac me igitur.—

TRANIO

Equidem haud usquam a pedibus apscedam tuis.—

Actus IV

Scaena 1

PHANISCVS

- ⁸⁵⁸ Serví qui, quom culpá carent, tamén malum metuont,
ei sólent esse eris utíbiles.
- ⁸⁶⁰ nam illí qui nil metuónt postquam sunt málum meriti,
stultá sibi expetunt consília:
exércent sese ad cúrsuram, [fugiunt] sed eí si reprehensí sunt,
fáciunt de maló peculiúm quod nequeunt <dé bono>.
augent ex pauxillo * * * de parant.
mihi in pectore consili * * * malam rem prius
quam ut meum * * *
ut adhúc fuit, mihi corium ésse oportet,
sincérum atque ut votem vérberari.
- ⁸⁷⁰ si huíc imperábo, probé tectum habébo,
malúm quom impluít ceteris, ne impluát mi.
nam ut sérví volúnt esse erum, ita solet * * *
boní sunt: <bonúst>; improbí sunt, malús fit.
nam núnc domi nostrae tot péssimi vivont,
- ⁸⁷⁵ pecúli suí prodigí, plagigéruli.
ubi adversum ut eant vocantur ero: “non eo, molestus ne sis.
scio quo properas: gestis aliquo; iam hercle ire vis, mula, foras
pastum.”
béne merens hóc preti inde ábstuli. abíi foras.
sólus nunc eo advórsum ero ex plúrimis servis.
hóc die crástini quóm erus rescíverit,
máne castigábit eos búbulis exuviis.
póstremo minoris pendo tergum illorum, quam meum:
illi erunt bucaedae multo potius, quam ego sim restio.

Scaena 2

PINACIVM

⁸⁸⁵ Máne tu atque adsiste ílico,
Phánisce. etiam respicis?

PHANISCVS

Míhi molestus ne sies.

PINACIVM

Víde ut fastidit simia.
manésne ílico, ímpure párasite?

PHANISCVS

* * *

quí parasitus sum?

PINACIVM

Égo enim dicam: cíbo perduci pótis es quovis.

PHANISCVS

Mihi súm, libet esse. quid íd curas?

PINACIVM

⁸⁹⁰ Ferócem facís, quia te érus amat.

PHANISCVS

Vah,
oculí dolent.

PINACIVM

Cur?

PHANISCVS

Quia fúmus molestust.

PINACIVM

Tace sís, faber, qui cúdere soles plúmbeos nummos.

PHANISCVS

Nón potes tu cógere me, ut tibi male dicam.
novít erus me.

PINACIVM

Suám quidem pól culcitulam opórtet.

PHANISCVS

Si sóbrius sis, male nón dicas.

PINACIVM

Tibi obtémperem, cum tu míhi nequeas?

PHANISCVS

Át tu mecum, péssime, ito advérsus; quaeso hercle abstine
iám sermonem de istis rebus.

PINACIVM

Faciam, et pultabo fores.

heus, écquis hic est, máximam qui hís iniuriam

⁹⁰⁰ foribús defendat? écquis has aperít foris?

nemo hínc quidem foras éxit.

ut esse áddecet nequam hominés, ita sunt. sed eó magis cauto est

ópus, ne huc

exeát qui male me múlctet.

Scaena 3

TRANIO

⁹⁰⁴ Quíd tibi visum est mercimoni?

THEOPROPIDES

* * * totus gaudeo.

TRANIO

⁹⁰⁵ Num nimio emptae tibi videntur?

THEOPROPIDES

Numquam edepol ego me scio
vidisse usquam abiectas aedes, nisi modo hasce.

TRANIO

Ecquid placent?

THEOPROPIDES

Ecquid placeant me rogas? immo hercle vero perplacent.

TRANIO

Cuius modi gynaeceum? quid porticum?

THEOPROPIDES

Insanum bonam.
non equidem ullam in publico esse maiorem hac existimo.

TRANIO

⁹¹⁰ Quin ego ipse et Philolaches in publico omnis porticus
sumus commensi.

THEOPROPIDES

Quid igitur?

TRANIO

Longe omnium longissima est.

THEOPROPIDES

Di immortales, mercimoni lepidi. <si> hercle nunc ferat
sex talenta magna argenti pro istis praesentaria,
numquam accipiam.

TRANIO

Si hercle accipere cupies, ego numquam sinam.

THEOPROPIDES

⁹¹⁵ Bene res nostra conlocata est istoc mercimonio.

TRANIO

Me suasore atque impulsore id factum audacter dicito,
qui subegi, faenore argentum ab danista ut sumeret,
quod isti dedimus arraboni.

THEOPROPIDES

Servavisti omnem ratem.
nempe octoginta debentur huic minae?

TRANIO

Hau nummo amplius.

THEOPROPIDES

⁹²⁰ Hodie accipiat.

TRANIO

Ita enim vero, ne qua causa subsiet.
vel mihi denumerato, ego illi porro denumeravero.

THEOPROPIDES

At enim ne quid captioni mihi sit, si dederim tibi.

TRANIO

Egone te ioculo modo ausim dicto aut facto fallere?

THEOPROPIDES

Egone aps te ausim non cavere, ne quid committam tibi?

TRANIO

⁹²⁵ Quid? tibi umquam quicquam, postquam tuos sum, verborum
dedi?

THEOPROPIDES

Ego enim cavi recte: eam mihi des gratiam atque animo meo.
sat sapio, si aps te modo uno caveo.

TRANIO

Tecum sentio.

THEOPROPIDES

Nunc abi rús, dic me advenisse filio.

TRANIO

Faciam, ut iubes.

THEOPROPIDES

Curriculo iube in urbem veniat iam simul tecum.

TRANIO

Licet.

nunc ego me illac per posticum ad congerrones conferam.

dicam ut hic res sint quietae atque hunc ut hinc amoverim.—

Scaena 4

PHANISCVS

⁹³³ Hic quidem neque convivarum sonitus, item ut antehac fuit,
neque tibicinam cantantem neque alium quemquam audio.

THEOPROPIDES

⁹³⁵ Quae illaec res est? quid illisce homines quaerunt apud aedis
meas?
quid volunt? quid intro spectant?

PINACIVM

Pergam pultare ostium.

heus, reclude, heus, Tranio, etiamne aperis?

THEOPROPIDES

Quae haec est fabula?

PINACIVM

Etiamne aperis? Callidamati nostro adversum venimus.

THEOPROPIDES

Heus vos, pueri, quid istic agitis? quid istas aedis frangitis?

PHANISCVS

⁹⁴⁰ Heus senex, quid tu percontare ad te quod nihil attinet?

THEOPROPIDES

Nihil ad me attinet?

PHANISCVS

Nisi forte factu's praefectus novos,
qui res alienas procures, quaeras videas audias.

THEOPROPIDES

Non sunt istae aedis, ubi statis.

PHANISCVS

Quid ais? an iam vendidit
aedis Philolaches? aut quidem iste nos defrustratur senex.

THEOPROPIDES

⁹⁴⁵ Vera dico. sed quid vobis est negoti hic?

PHANISCVS

Eloquar.
erus hic noster potat.

THEOPROPIDES

Erus hic voster potat?

PHANISCVS

Ita loquor.

THEOPROPIDES

Puere, nimium delictu's.

PHANISCVS

Ei advorsum venimus.

THEOPROPIDES

Cui homini?

PHANISCVS

Ero nostro. quaeso, quotiens dicendumst tibi?

THEOPROPIDES

Puere, nemo hic habitat. nam te esse arbitror puerum probum.

PHANISCVS

⁹⁵⁰ Non hic Philolaches adulescens habitat hisce in aedibus?

THEOPROPIDES

Habitavit, verum emigravit iam diu ex hisce aedibus.

PINACIVM

Senex hic elleborosust certe.

PHANISCVS

Erras pervorse, pater.

nam nisi hinc hodie emigravit aut heri, certo scio
hic habitare.

THEOPROPIDES

Quin sex menses iam hic nemo habitat.

PINACIVM

Somnias.

THEOPROPIDES

⁹⁵⁵ Egone?

PINACIVM

Tu.

THEOPROPIDES

Tu ne molestus sine me cum puero loqui.
nemo habitat.

PHANISCVS

Habitat profecto, nám heri et nudius tertius,
quartus, quintus, sextus, usque postquam hinc peregre eius pater
abiit, numquam hic triduum unum desitum est potarier.

THEOPROPIDES

Quid ais?

PHANISCVS

Triduum unum est haud intermissum hic esse et bibi,
⁹⁶⁰ sorta duci, pergraecari, fidicinas tibicinas
†ducere.

THEOPROPIDES

Quis istaec faciebat?

PHANISCVS

Philolaches.

THEOPROPIDES

Qui Philolaches?

PHANISCVS

Quoius patrem Theopropidem esse opinor.

THEOPROPIDES

Ei <mihi>, occidi,
si haec hic vera memorat. pergam porro percontarier.
ain tu istic potare solitum Philolachem istum, quisquis est,
⁹⁶⁵ cūm ero vostro?

PHANISCVS

Hic, inquam.

THEOPROPIDES

Puere, praeter speciem stultus es.
vide sis, ne forte ad merendam quopiam devorteris
atque ibi ampliuscule quam sātis fuerit biberis.

PHANISCVS

Quid est?

THEOPROPIDES

Ita dico, ne ad alias aedis perperam deveneris.

PHANISCVS

Scio qua me ire oportet et quo venerim novi locum.
⁹⁷⁰ Philolaches hic habitat, cuius est pater Theopropides.
qui, postquam pater ad mercatum hinc abiit, hic tibicinam
liberavit.

THEOPROPIDES

Philolachesne ergo?

PHANISCVS

Ita, Philematium quidem.

THEOPROPIDES

Quanti?

PHANISCVS

Triginta.

THEOPROPIDES

Talentis?

PHANISCVS

μὰ τὸν * * * 'απόλλω, sed minis.

THEOPROPIDES

Liberavit?

PHANISCVS

Liberavit valide, triginta minis.

THEOPROPIDES

Ain minis triginta amicam destinatam Philolachi?

PHANISCVS

⁹⁷⁵ Aio.

THEOPROPIDES

Atque eam manu emisisse?

PHANISCVS

Aio.

THEOPROPIDES

Et, postquam eius hinc pater
sit profectus peregre, perpotasse assiduo, ác simul

tuo cum domino?

PHANISCVS

Aió.

THEOPROPIDES

Quid? is aedis emit has hinc proxumas?

PHANISCVS

Non aio.

THEOPROPIDES

Quadraginta etiam dedit huic quae essent pignori?

PHANISCVS

Neque istud aio.

THEOPROPIDES

Ei, perdis.

PHANISCVS

Immo suom patrem illic perdidit.

THEOPROPIDES

⁹⁸⁰ Vera cantas.

PHANISCVS

Vana vellem. patris amicu's videlicet.

THEOPROPIDES

Eu edepol patrem eius miserum praedicas.

PHANISCVS

Nihil hoc quidem est,
triginta minae, prae quam alios dapsilis sumptus facit.

THEOPROPIDES

Perdidit patrem.

PHANISCVS

Vnus istic servos est sacerrimus,
Tranio: is vel Herculi conterere quaestum possiet.
⁹⁸⁵ edepol ne me eiús patris mísere miseret, qui cum istaec sciet
facta ita, amburet ei misero corculum carbunculus.

THEOPROPIDES

Si quidem istaec vera sunt.

PHANISCVS

Quid meream, quam ob rem mentiar?

PINACIVM

Heus vos, ecquis hasce aperit?

PHANISCVS

Quid istas pultas, ubi nemo intus est?
alio credo comissatum abiisse. abeamus nunciam
⁹⁹⁰ atque porro quaeritemus <illos>. sequere hac me.

PINACIVM

<Sequor>.

THEOPROPIDES

Puere, iamne abis?

PHANISCVS

Libertas paenulast tergo tuo:
mihi, nisi ut erum metuam et curem, nihil est qui tergum tegam.

—

Scaena 5

THEOPROPIDES

⁹⁹³ Perii hercle, quid opust verbis? ut verba audio,
non equidem in Aegyptum hinc modo vectus fui,
⁹⁹⁵ sed etiam in terras solas orasque ultimas
sum circumvectus, ita ubi nunc sim nescio.
verum iam scibo, nam eccum unde aedis filius
meus emit. quid agis tu?

SIMO

A foro incedo domum.

THEOPROPIDES

Numquid processit ad forum hodie novi?

SIMO

¹⁰⁰⁰ Etiam.

THEOPROPIDES

Quid tandem?

SIMO

Vidi efferri mortuom.

THEOPROPIDES

Hem.

SIMO

[Novom unum: vidi mortuom efferri foras.]
modo eum vixisse aiebant.

THEOPROPIDES

Vae capiti tuo.

SIMO

Quid tu otiosus res novas requiritas?

THEOPROPIDES

Quia hodie adveni peregre.

SIMO

Promisi foras,
¹⁰⁰⁵ ad cenam ne me te vocare censeas.

THEOPROPIDES

Haud postulo edepol.

SIMO

Verum cras, nisi <quis> prius
vocaverit me, vel apud te cenavero.

THEOPROPIDES

Ne istuc quidem edepol postulo. nisi quid magis
es occupatus, operam mihi da.

SIMO

Maxime.

THEOPROPIDES

¹⁰¹⁰ Minas quadraginta accepisti, quod sciam,

a Philolachete?

SIMO

Numquam nummum, quod sciam.

THEOPROPIDES

Quid, a Tránione servo?

SIMO

Multo <hercle> id minus.

THEOPROPIDES

Quas arraboni tibi dedit?

SIMO

Quid somnias?

THEOPROPIDES

Egone? at quidem tu, qui istoc te speras modo
¹⁰¹⁵ potesse dissimulando infectum hoc reddere.

SIMO

Quid autem?

THEOPROPIDES

Quod me apsepte hic tecum filius
negoti gessit.

SIMO

Mecum ut ille hic gesserit,
dum tu hinc abes, negoti? quidnam aut quo die?

THEOPROPIDES

Minas tibi octoginta argenti debeo.

SIMO

Non mihi quidem hercle. verum, si debes, cedo.
fides servanda est, ne ire infitias postules.

THEOPROPIDES

Profecto non negabo debere, et dabo;
¹⁰²⁵ tu cave quadraginta accepisse hinc te neges.

SIMO

Quaeso edepol huc me aspecta, et responde mihi.
〈quadraginta istas cur mih〉i argenti minas
fil〈ius, ut ais, debebat?〉

THEOPROPIDES

Ego dicam tibi.
ta〈lentis duobus, Tranio ut dixit〉 mihi,
de te aedis 〈emit.〉

SIMO

〈De me〉 ille aedis emerit?

* * *

SIMO

Te velle uxorem aiebat tuo nato dare,
ideo aedificare hic velle aiebat in tuis.

THEOPROPIDES

Hic aedificare volui?

SIMO

Sic dixit mihi.

THEOPROPIDES

¹⁰³⁰ Ei mihi, disperii. vocis non habeo satis.
vicine, perii, interii.

SIMO

Numquid Tranio
turbavit?

THEOPROPIDES

Immo éxturbavit omnia.
deludificatust mé hodie indignis modis.

SIMO

Quid tú ais?

THEOPROPIDES

Haec res sic est ut narro tibi:
¹⁰³⁵ deludificatust me hodie in perpetuom modum.
nunc te obsecro, ut me bene iuves operamque des.

SIMO

Quid vis?

THEOPROPIDES

I mecum ⟨hinc⟩, obsecro, ⟨ad te⟩ una simul.

SIMO

Fiat.

THEOPROPIDES

Servorumque operam et lora mihi cedo.

SIMO

Sume.

THEOPROPIDES

Eademque opera haec tibi narravero,
¹⁰⁴⁰ quis med exemplis hodie ludificatus est.

Actus V

Scaena 1

TRANIO

¹⁰⁴¹ Quí homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit;
atque equidem quid id esse dicam verbum nauci, nescio.
nám erus me postquam rus misit, filium ut suom arcesserem,
abii illac per angiportum ad hortum nostrum clanculum,
ostium quod in angiportu est horti, patefeci fores,
eaque eduxi omném legionem, ét maris et feminas.
postquam ex opsidione in tutum eduxi manipulares meos,
capiro consilium, ut senatum congerronum convocem.
¹⁰⁵⁰ quoniam convocavi, atque illi me ex senatu segregant.
ubi ego me video venire in meo foro, quantum potest
facio idem quod plurimi alii, quibus res timida aut turbidast:
pergunt turbare usque, ut ne quid possit conquiescere.
nam scio equidem nullo pacto iam esse posse haec clam senem.
non amicus alius quisquamst * * *
aut * * *
pro * * *
ille qui * * * ero simul. * * *
praeoccupabo atque anteveniam et foedus feriam. me moror.
sed quid hoc ést, quod foris concrepuit proxima vicinia?
erus meús hic quidem est. gustare ego eius sermonem volo.

THEOPROPIDES

¹⁰⁶⁵ Ilico intra limen isti astate, ut, cum extemplo vocem,
continuo exiliatis. manicas celeriter conectite.
ego illum ante aedis praestolabor ludificatorem meum,
cuius ego hodie ludificabor corium, si vivo, probe.

TRANIO

Res palam est. nunc te videre meliust quid agas, Tranio.

THEOPROPIDES

Docte atque astu mihi captandumst cum illo, ubi huc advenerit.
¹⁰⁷⁰ non ego illi éxtemplo hamum ostendam, sensim mittam lineam.
dissimulabo me horum quicquam scire.

TRANIO

O mortalem malum,
alter hoc Athenis nemo doctior dici potest.
verba illi non magis dare hodie quisquam quam lapidi potest.
adgrediar hominem, appellabo.

THEOPROPIDES

Nunc ego ille húc veniat velim.

TRANIO

¹⁰⁷⁵ Siquidem pol me quaeris, adsum praesens praesenti tibi.

THEOPROPIDES

Euge, Tranio, quid agitur?

TRANIO

Veniunt rure rustici.
Philolaches iam hic aderit.

THEOPROPIDES

Edepol mi opportune advenerit.
nostrum ego hunc vicinum opinor esse hominem audacem et
malum.

TRANIO

Quidum?

THEOPROPIDES

Quia negat novisse vos.

TRANIO

Negat?

THEOPROPIDES

Nec vos sibi

¹⁰⁸⁰ nummum umquam argenti dedisse.

TRANIO

Abi, lúdis me, credo haud negat.

THEOPROPIDES

Quid iam?

TRANIO

Scio, iocaris nunc tu. nam ille quidem <edepol> haud negat.

THEOPROPIDES

Immo edepol negat profecto, neque se hasce aedis Philolachi vendidisse.

TRANIO

Eho, an negavit sibi datum argentum, obsecro?

THEOPROPIDES

Quin ius iurandum pollicitust dare se, si vellem, mihi,

¹⁰⁸⁵ neque se hasce aedis vendidisse neque sibi argentum datum
[est].

* * *

THEOPROPIDES

Dixi ego istuc idem illi.

TRANIO

Quid ait?

THEOPROPIDES

Servos pollicitust dare
suos mihi omnes quaestioni.

TRANIO

Nugas. numquam edepol dabit.

THEOPROPIDES

Dat profecto.

TRANIO

Quin i cum illo in ius. sine inveniam.

THEOPROPIDES

Mane.

¹⁰⁹⁰ experiar, ut opinor. certum est.

TRANIO

⟨Immo⟩ mihi hominem cedo.
vel hominem iube aedis † mancipio poscere.

THEOPROPIDES

Immo hoc primum volo,
quaestioni accipere servos.

TRANIO

Faciundum edepol censeo.

THEOPROPIDES

Quid si igitur ego accersam homines?

TRANIO

Factum iam esse oportuit.
ego interim hanc aram occupabo.

THEOPROPIDES

Quid ita?

TRANIO

Nullam rem sapis.

¹⁰⁹⁵ né enim illi huc confugere possint, quaestioni quos dabit.
hic ego tibi praesidebo, ne interbitat quaestio.

THEOPROPIDES

Surge.

TRANIO

Minime.

THEOPROPIDES

Ne occupassis, obsecro, aram.

TRANIO

Cur?

THEOPROPIDES

Scies.
quia enim id maxime volo, ut illi istoc confugiant. sine:

tanto apud iúdicem hunc argenti condemnabo facilius.

TRANIO

¹¹⁰⁰ Quod agas id agas. quid tu porro serere vis negotium?
nescis quam metuculosa res sit ire ad iudicem?

THEOPROPIDES

Surgedum huc igitur. consulere quiddam est quod tecum volo.

TRANIO

Sic tamen hinc consilium dederō. nimio plus sapio sedens.
tum consilia firmiora sunt de divinis locis.

THEOPROPIDES

¹¹⁰⁵ Surge, ne nugare. aspicedum contra me.

TRANIO

Aspexi.

THEOPROPIDES

Vides?

TRANIO

Video. huc si quis intercedat tertius, pereat fame.

THEOPROPIDES

Quidum?

TRANIO

Quia nil <illi> quaesti sit. mali hercle ambo sumus.

THEOPROPIDES

Perii.

TRANIO

Quid tibi est?

THEOPROPIDES

Dedisti verba.

TRANIO

Qui tandem?

THEOPROPIDES

Probe
med emunxti.

TRANIO

Vide sis, satine recte: num mucchi fluont?

THEOPROPIDES

¹¹¹⁰ Immo etiam cerebrum quoque omne é capite emunxti meo.
nam omnia male facta vestra repperi radicitus,
non radicitus quidem hercle, verum etiam exradicitus.

TRANIO

Numquam edepol hodie <hinc, si vivo,> invitus desistam tibi.

THEOPROPIDES

Iam iubebo ignem et sarmenta, carnifex, circumdari.

TRANIO

¹¹¹⁵ Ne faxis, nam elixus esse quam assus soleo suavior.

THEOPROPIDES

Exempla edepol faciam ego in te.

TRANIO

Quia placeo, exemplum expetis?

THEOPROPIDES

Loquere: quous modi reliqui, quom hinc abibam, filium?

TRANIO

Cum pedibus, manibus, cum digitis, auribus, oculis, labris.

THEOPROPIDES

Aliud te rogo.

TRANIO

Aliud ergo nunc tibi respondeo.

¹¹²⁰ sed eccum tui gnati sodalem video húc incedere

Callidamatem: illo praesente mecum agito, si quid voles.

Scaena 2

CALLIDAMATES

¹¹²² Vbi somno sepelivi omnem atque édormivi crapulam,
Philolaches venisse <dixit> mihi suom peregre huc patrem
quoque modo hominem ad<venientem> servos ludificatus sit,

¹¹²⁵ ait se metuere in conspe<ctum sui patris pr>ocedere.
nunc ego de sodalitate solus sum orator datus,
qui a patre eius conciliarem pacem. átque eccum optime.
iubeo te salvere et salvos cum advenis, Theopropides,
peregre, gaudeo. hic apud nos hodie cenes, sic face.

THEOPROPIDES

¹¹³⁰ Callidamates, dei te ament. de cena facio gratiam.

CALLIDAMATES

Quin venis?

TRANIO

Promitte: ego ibo pro te, si tibi non libet.

THEOPROPIDES

Verbero, etiam inrides?

TRANIO

Quian me pro te ire ad cenam autumo?

THEOPROPIDES

Non enim ibis. ego ferare faxo, ut meruisti, in crucem.

CALLIDAMATES

Age mitte ista ac te ad me ad cenam dic venturum.

TRANIO

Quid taces?

CALLIDAMATES

¹¹³⁵ Sed tu, istuc quid confugisti in aram?

TRANIO

Inscitissimus
adveniens perterrit me. loquere nunc quid fecerim:
nunc utrisque disceptator eccum adest, age disputa.

THEOPROPIDES

Filium corrupisse aio te meum.

TRANIO

Ausculata modo.

fateor potavisse, amicam liberasse absente te,

¹¹⁴⁰ faenore argentum sumpsisse; id esse absumptum praedico.
numquid aliud fecit nisi quod [faciunt] summis gnati generibus?

THEOPROPIDES

Hercle mihi tecum cavendum est, nimis qui es orator catus.

CALLIDAMATES

Sine me dum istuc iudicare. surge, ego isti adsedero.

THEOPROPIDES

Maxime, accipito hanc <tute> ad te litem.

TRANIO

Enim istic captio est.

¹¹⁴⁵ fac ego ne metuam * * * ut tu meam timeas vicem.

THEOPROPIDES

Iam minoris <omnia alia fa>cio, prae quam quibus modis
me ludificatust.

TRANIO

Bene hercle factum, et factum gaudeo:

sapere istac aetate oportet, qui sunt capite candido.

THEOPROPIDES

Quid ego nunc faciam?

TRANIO

Si amicus Diphilo aut Philemoni es,

¹¹⁵⁰ dicito eis, quo pacto tuos te servos ludificaverit:

optumas frustrationes dederis in comoediis.

CALLIDAMATES

Tace parumper, sine vicissim me loqui, ausculta.

THEOPROPIDES

Licet.

CALLIDAMATES

Omniū primum sodalem me esse scis gnato tuo.

is adiit me, nam eum prodire pudet in conspectum tuum

propterea quia fecit quae te scire scit. nunc te obsecro,

stultitiae adolescentiaeque eius ignoscas: tuost;

scis solere illanc aetatem tali ludo ludere.

quidquid fecit, una nobiscum fecit: nos deliquimus.

¹¹⁶⁰ faenus, sortem sumptumque omnem, quī amica ⟨empta⟩ est,
omnia

nos dabimus, nos conferemus, nostro sumptu, non tuo.

THEOPROPIDES

Non potuit venire orator magis ad me impetrabilis

quam tu; neque ⟨iam⟩ illi sum iratus neque quicquam suscenseo.

immo me praesente amato bibito, facito quod lubet:

¹¹⁶⁵ si hoc pudet, fecisse sumptum, supplicí habeo satis.

CALLIDAMATES

Disputet.

TRANIO

⟨Post⟩ istam veniam quid me fiet nunciam?

THEOPROPIDES

Verberibus caedere multum pendens.

TRANIO

Tamen etsi pudet?

THEOPROPIDES

Interimam hercle ego <te>, si vivo.

CALLIDAMATES

Fac istam cunctam gratiam:

Tranioni amitte quaeso hanc noxiam causa mea.

THEOPROPIDES

¹¹⁷⁰ Aliud quidvis impetrari perferam a me facilius,
quam ut non égo istum pro suis factis pessumis pessum premam.

CALLIDAMATES

Mitte quaeso.

THEOPROPIDES

Istumne <ut mittam>? viden ut astat furcifer?

CALLIDAMATES

Tranio, quiesce, si sapis.

THEOPROPIDES

Tu quiesce hanc rem modo

petere: ego illum, ut sit quietus, verberibus subegero.

TRANIO

¹¹⁷⁵ Nihil opust profecto.

CALLIDAMATES

Áge iam, sine te <hoc> exorarier.

THEOPROPIDES

Nolo ores.

CALLIDAMATES

Quaeso hercle.

THEOPROPIDES

Nolo, inquam, ores.

CALLIDAMATES

Nequiquam nevis.

hanc modo noxiam unam, quaeso, <missam> fac causa mea.

TRANIO

Quid gravaris? quasi non cras iam commeream aliam noxiam:
ibi utrúmque, et hoc et illud, poteris ulcisci probe.

CALLIDAMATES

¹¹⁸⁰ Sine te exorem.

THEOPROPIDES

Age abi, abi impune. em huic habeto gratiam.
spectatores, fabula haec est acta, vos plausum date.